

Belügyminisztérium
részére
kozigazgatasiegyeztetes@bm.gov.hu

Tárgy: Társadalmi egyeztetés a köznevelésben foglalkoztatottak jogállásáról és egyes kapcsolódó törvények módosításáról

Tisztelt Belügyminisztérium,

A Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány célja a Magyarországon élő gyermekek jogainak megfelelő érvényesítése és támogatása 2016 óta. Az Alapítvány jogsegély szolgáltatásának gyakorlati tapasztalatai, illetve a több ezer terepen dolgozó szakembernek tartott képzéseink alapján az alábbi probléma felvetéseket és javaslatokat tartjuk megfontolásra és megvitatásra érdemesnek a 2023. március 2-án, a kormany.hu oldalon közzétett, 2023. évi ... tv. a köznevelésben foglalkoztatottak jogállásáról és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló tervezet nemzeti köznevelésről szóló törvény (továbbiakban: *Nkt. módosítás / tervezet*) rendelkezéseinek tervezett módosításával kapcsolatban.

1. Esélyegyenlőség

Üdvözlendő, hogy a 4.§ (3a) pontjában megjelenik a Digitális kollaborációs tér, mint intézményi komplex modul, amely segíti a tanárok és a diákok digitális online együttműködését, kommunikációját és a feladatok kiadását. A koronavírus-járvány okozta kihívásokkal a tantermen kívüli oktatás terén mi is találkoztunk, számos [gyermekjogi](#)- és adatvédelmi aggály merült fel a megváltozott oktatási forma kapcsán. Üdvözljük, hogy az Nkt. módosításának kapcsán a Digitális kollaborációs tér megteremtje a lehetőségét a biztonságos kommunikációra, és a feladatkiosztás egyszerűsítésére. Amennyiben ennek a platformnak a megjelenése azt jelenti a 27.§(2a) alapján, hogy a különböző social media felületek alkalmazása helyett az iskola a saját, mindenki által ismert és zárt felületén keresztül tud kapcsolatot tartani a közösségével, mindenképpen előremutató. Azonban felmerül a kérdés, hogy a Digitális kollaborációs teret használó pedagógusok előzetes képzése hogyan lesz biztosítva ahhoz, hogy biztonsággal tudják használni ezt a platformot is a feladatok ellátására. Ez kiemelt probléma annak fényében, hogy független mérések szerint a pedagógusok nagyobb része (62%) nem kapott elegendő szakmai segítséget az online oktatás ideje alatt. Felmerül további kihívásként az a tény is, melyet szintén a digitális oktatás bevezetése tett nyilvánvalóvá, hogy a hátrányos helyzetű gyerekeket érintette leginkább a [lemaradás](#). A legszegényebb családokban élő gyerekeknek nemcsak a tárgyi eszközök nem álltak a rendelkezésükre, de az internet-hozzáférés sem volt megoldott számukra. Felmerül tehát a kérdés, hogy hogyan tudja ez az új platform biztosítani azt, hogy a hátrányos helyzetű gyerekek és osztálytársaik között ne nyíljon még szélesebbre az olló? Vagy gondoljunk csak akár azokra a gyerekekre, akik családjukon kívül, gyermekotthoni gondozásban részesülnek - ezekben az otthonokban sajnos nincs kiépítve megfelelő tárgyi infrastruktúra ahhoz, hogy az ott nevelkedő gyerekek maradéktalanul hozzáférhessenek számítógépekhez, és adott esetben online tudják leadni a házi feladatukat. Ez a probléma a [jelenlegi statisztikák](#) szerint közel 15.000 tanköteles korú gyermeket érint.

Üdvözljük a 25.§(5b) rendelkezéseit, mely szerint a köznevelési intézménynek kiemelt figyelmet kell biztosítania a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek, tanulók

egészségének megőrzésére. Az Alapvető Jogok Biztosának jelentése ([AJB-783/2022.](#)) is rávilágított a problémára, és a rendelkezésre álló egészségügyi információk és tárgyi erőforrások hiányára, azonban a tervezet továbbra sem intézményi kötelezettségként írja elő az autoinjektor biztosítását, hanem szülői kötelezettségként. Álláspontunk szerint ezeknek a gyógyszereknek a rendelkezésre bocsátása az intézmény kötelezettsége kell hogy legyen a fent hivatkozott AJB jelentés alapján- ebben azonban biztosan állami segítségre van szüksége a nevelési-oktatási intézményeknek.

2. Szabadidőhöz való jog

A tervezet 4.§ (31) pontja a tanítási évről rendelkezik, melyben megjelenik, hogy a tanítási év a köznevelésért felelős miniszter rendelete szerint eltérhet a jogszabály adta 180 napos szorgalmi időszaktól. Ez a rendelkezés a tervezet későbbi, 30.§ (6)-ban foglaltakkal, mely szerint "ha előre nem látható és el nem hárítható okból a tanítási évben a tantárgyi követelmények átadása nem biztosítható, a köznevelésért felelős miniszter rendeletében a tanítási évet legfeljebb július 15-ig meghosszabbítja" álláspontunk szerint ellentmond az 1991. évi LXIV. tv. 31. cikkének, mely a gyerekek pihenéshez és szabadidőhöz való jogát rögzíti.

A gyerekeknek a fent hivatkozott jogszabály szerint is joguk van a pihenéshez és a szabadidőhöz, a családjukkal való minőségi időtöltéshez, a kortársaikkal az iskolán kívüli élmények szerzéséhez. Az, hogy a tervezet által 30.§ (7) bekezdésben megnevezett időpontig (április 30-ig) lehetősége van a köznevelésért felelős miniszternek döntenie arról, hogy a tanítási év tovább tart, kiszámíthatatlanságot és bizonytalanságot okozhat - nem csak a gyerekekben, de a felügyeletet előre tervező szüleikben is. A gyerekeknek és a pedagógusoknak egyaránt joguk van ahhoz, hogy olyan környezetben tanulhassanak és taníthassanak, amely tiszteletben tartja jogaikat.

Ugyanezen pihenéshez, játékhoz és szabadidőhöz való jogot sérti az, hogy a tervezet 27.§ (2) pontja értelmében a diákok felügyeletét 18 óráig kell biztosítani a köznevelési intézményben. Ezen felül aggályos a 30.§ (3) bekezdése, mely szerint a fenntartó egyetértésével az iskola igazgatója elrendelheti a hat tanítási nappól álló tanítási hetet - az elmaradt heti pihenőnapok biztosítása nélkül is. Amellett, hogy a fent hivatkozott gyermekjogokat sérti, hiányzik belőle egyrészt az a szemlélet, mely szerint az iskola egy közösség, amelynek a diákok és a szülők is az immanens részei, véleményüket elmondhatják és figyelembe veszik a döntéshozók. Másrészt pedig hiányzik a [munka-magánélet egyensúlyára való nevelés](#), és az ezzel kapcsolatos mintaadás, mely az EU egyik prioritása.

3. Köznevelési intézmények felnőtt közösségének szerepe

A tervezet szerinti Nkt. módosítások komoly gyermekjogi aggályokat vetnek fel a köznevelési intézmények nevelőtestületi jogainak átalakításával is. Minden köznevelési intézménynek megvan a közösségére jellemző sajátos közege, így nagyon fontos üzenet értéke van annak, hogyan tekintünk erre a közösségre. A köznevelési intézményekben dolgozók kiemelten fontos szereplők a gyerekek életében, a gyerekek oktatáshoz való jogának érvényesülésében. A tervezet 22.§ (2) bekezdésének módosítása, mely szerint a fenntartó engedélyével az óraadók létszáma az 50%-ot meghaladhatja azt feltételezi, hogy a jogalkotó hosszú távon számol a munkaerőhiánnyal, és annak lehetséges következményeivel. A tervezet ezen módosítása lehetővé teszi, hogy súlyos humán erőforrás hiány esetén is "működőképes" lenne az oktatási intézmény. Ennek gyerekekre gyakorolt hatására szeretnénk felhívni a figyelmet: a gyerekek az iskolában töltik a nap legnagyobb részét, az, hogy ott

milyen kortárs és felnőtt közösség veszi őket körül, hat rájuk. Az őket körülvevő felelős felnőttek hiánya sérti az oktatási intézmény alapvető funkcióját és a gyerekek minőségi oktatáshoz való jogát. A tervezetben markánsan megjelenő digitalizáció akkor tud a gyerekek számára hasznos és előremutató lenni, ha a célja a gyerekek ismereteinek XXI. századivá tétele, nem pedig a pedagógushiány okozta tantermen kívüli oktatás feltételrendszerének kialakítása - ismét felhívva a figyelmet az 1. pontban kifejtett hátrányos helyzetű gyerekekre gyakorolt lehetséges hatásaira is. A fent említetteket részben megismételve a digitalizáció megfelelő infrastruktúra biztosítása, valamint a folyamatokban részt vevők képzése mellett, a lehető legszükségesebb mértékben biztosítandó. A digitális oktatás szabályozásakor azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni azt, hogy a gyermekek testi-lelki fejlődéséhez elengedhetetlen a kortárs közegben való tényleges részvételük. A gyerekek számára a nevelési-oktatási intézmény sokkal több, mint egy hely, ahol minőségi oktatáshoz juthatnak hozzá - egy olyan szocializációs közeg, ami hat az egészséges fejlődésükre, társas kapcsolataikra.

A tervezet 25.§ (4) pontjának módosítása alapján kimarad az a lényeges, a hatályos jogszabályban szereplő garanciális szövegrész, miszerint a köznevelési intézmény SZMSZ-e és a házirende nyilvános. Az oktatási intézmény átlátható, biztonságos és következetes működéséhez elengedhetetlen, hogy ezek a hivatalos dokumentumok elérhetőek és megismerhetőek legyenek bárki számára - így a gyerekek, szülők számára is. Különös tekintettel arra, hogy a jogszabályi rendelkezések alapján ezen közérdekű dokumentumokban rögzített szabályok hatással vannak a szülők és a diákok jogérvényesítési lehetőségeire is.

A tervezet több pontban érinti azt is, hogy a nevelőtestületnek a továbbiakban csak véleménynyilvánítási lehetősége van a pedagógiai program, SZMSZ és a házirend vonatkozásában. Ez a tervezetben biztosított konzultációs jog kevesebb, mint az elfogadásban való részvétel - ezzel azt üzeni a jogszabály, hogy a nevelőtestületnek ebben csak formális szerepe van, holott azt az adott közösséget, iskolát a nevelőtestület ismeri a legjobban. Azzal, hogy az intézmény saját, egyedi pedagógiai programjához elengedhetetlen a fenntartó jóváhagyása tovább szűkíti az iskolák és pedagógusok lehetőségeit az egyéni, változatos és a helyi közösséghez, és erőforrásokhoz jobban igazodó nevelés és oktatás megvalósításában.

4. A köznevelés rendszerében hozott döntésekkel kapcsolatos szabályok - fegyelmi eljárások

A tervezet 37.§ (1) és 38.§ (4) pontjai jelentős változást és komoly gyermekjogi aggályokat vetítenek elő. Az Nkt. módosítás szerint a fegyelmi bizottság határozatával szemben nem lesz lehetőség fenntartói felülvizsgálatra, hanem a megállapított fegyelmi büntetést közigazgatási ügyekben eljáró bíróság előtt lehet majd megtámadni. Gyermekjogi szempontból ennek a változtatásnak súlyos következményei lehetnek, hiszen a bíróság előtti megjelenés bármilyen eljárásban, de legfőképpen egy fegyelmi eljárásban csak a végső eszköz lehet. Szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy az Alapvető Jogok Biztosa több korábbi jelentésében számos visszaságot tárt fel a köznevelési intézmények által lefolytatott fegyelmi eljárásokkal kapcsolatban, legutóbb az AJB-1040/2021. sz. jelentés. A tervezet 58.§ (3) pontja előírja, mely szerint a nevelési-oktatási intézmény a gyermekkel, a tanulóval kapcsolatos döntéseit – jogszabályban meghatározott esetben és formában – írásban közli a tanulóval, a szülővel. Itt szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy a tanulókkal való

kommunikációban kiemelkedő fontosságú, hogy a gyerekek életkoruknak megfelelő, érthető módon kapjanak visszajelzést arról, mi az ami történik velük.

A tervezet 32.§ (1) bekezdésének változtatása egyoldalú, és nem a pedagógus és diák közötti partnerségre, kölcsönös megbecsülésre törekszik. A változás értelmében abban az esetben, ha a nevelési-oktatási intézményt egyházi jogi személy vagy vallási egyesület tartja fenn, és az f) alpont szerinti viselkedési és megjelenési szabályokat megszegi a gyermek, csak ellene indítható fegyelmi, azonban abban az esetben, ha ezeket a kötelezettségeket az intézmény pedagógusa szegi meg, a jelenlegi hatályos szabályozással ellentétben a pedagógus ellen nem indítható fegyelmi eljárás. Álláspontunk szerint az oktatási-nevelési intézmény szabályai és kötelezettségei mind a pedagógusokra, mind pedig a gyerekekre vonatkoztathatóknak kell lennie.

5. Átszervezési lehetőségek

A tanulók oktatáshoz való jogának érdemi érvényesülése kapcsán súlyos gyermekjogi aggályokat vet fel a tervezet 84/A és B paragrafusai. A módosítás lehetővé tenné a csoportok, illetve osztályok tanítási és nevelési év közbeni átszervezését, emellett pedig a gyerekek jogainak érvényesülését biztosító minimumfeltételek figyelmen kívül hagyhatóak lennének. A gyermekjogi megközelítés szerint elfogadhatatlan, hogy állami szervezési nehézségek, akadályok és személyi erőforrás hiány miatt a gyerekek átirányíthatóak lennének másik oktatási intézménybe, úgy, hogy nem kell tekintettel lenni pl. a munkaidőre, csoportlétszámra. Ez ellentétes az 1991. évi LXIV. tv. rendelkezéseivel, különös tekintettel a Gyermekjogi Egyezmény 3. cikkére, a gyermek legfőbb érdekére, illetve összeférhetetlen a gyerekek minőségi oktatáshoz való jogával, és felveti az 1. pontban kifejtett esélyegyenlőségi kérdéseket is.

Amennyiben szakmai munkánkkal tudjuk segíteni a T. Minisztériumot a továbbiakban, állunk szíves rendelkezésükre.

Budapest, 2023.03.10.

dr. Bárdossy-Sánta Nóra

Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány szakmai csapata nevében
dr. Bárdossy-Sánta Nóra
kuratórium elnöke, szakmai vezető